

PROFIELEN VAN DAK- EN THUISLOZEN ZONDER WETTIG VERBLIJF

De olifant in de kamer in de strijd tegen dak- en thuisloosheid beter leren kennen, 3 september 2024 - door Sarah Van Gaens.

Er leeft een groot aantal dak- en thuislozen zonder wettig verblijf in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze situatie legt veel druk op zowel het Gewest als de dak- en thuislozensector. De studie van Bruss'help roept op tot een geïnformeerd debat om oplossingen te ontwerpen die zijn aangepast aan de verschillende profielen van deze heterogene groep, een essentiële voorwaarde om het doel van de Europese Unie te bereiken om tegen 2030 een einde te maken aan dak- en thuisloosheid.

1. HET ONDERZOEK

599 DAK- EN THUISLOZEN ZONDER WETTIG VERBLIJF GEANALYSEERD, WAARONDER :

- ▶ **584** VOLWASSEN & **15** NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN
- ▶ **67** MONO- OF DUOPARENTALE FAMILIES HADDEN SAMEN **106** MINDERJARIGEN

Proefproject : op basis van de nieuwe enquêtes tijdens de Brusselse dak- en thuislozentelling van 2022 (gevalideerde methode). De resultaten werden nagelezen door een wetenschappelijk comité en een comité van deskundigen. Te herhalen met meer volledige gegevens van de dak- en thuislozentelling van 2024.

DEFINITIES

Ethos Light + uithuiszettingen

Dak- en thuislozen: Mensen die in de openbare ruimte leven, in noodopvang of opvang voor daklozen, in instellingen, niet-conventionele woonplekken, bij familie en vrienden of die met uithuiszetting bedreigd worden.

Mensen zonder wettig verblijf : Belgisch Staatsblad – Vreemdelingen die op het grondgebied aanwezig zijn, maar die niet of niet langer voldoen aan de voorwaarden voor de toegang tot of verblijf op het grondgebied (aanvragers van internationale bescherming vallen hier niet onder).

DOELSTELLINGEN

1 CATEGORISATIE

'Mensen zonder wettig verblijf' op basis van de reden waarom ze geen verblijfsdocumenten hebben:

- Clandestienen
- Geweigerde mensen
- Mensen met een ingetrokken verblijfsvergunning
- Personen die hun toegestane verblijfsduur overschrijden
- Personen van wie de ouders geen verblijfsdocumenten hebben
- Transversale categorie: staatlozen en niet-erkende onverwijderbare personen die niet erkend worden door een andere procedure.

2 TWEDE DOELSTELLING

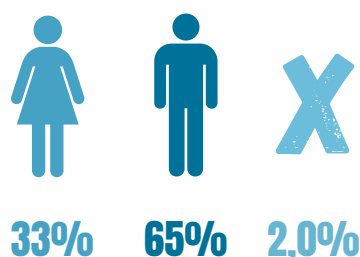
- a) **Een leemte opvullen in het bestaande onderzoek** over het snijvlak van dak- en thuisloosheid en mensen zonder wettig verblijf, in het bijzonder in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- b) **Objectieve gegevens verschaffen aan overheids- en sociale instellingen** voor een geïnformeerd debat en interventies op maat te bevorderen (geen standaardoplossingen) voor dak- en thuislozen zonder wettig verblijf in dit gewest.

2. PROFIELANALYSE

LEEFTIJD EN GESLACHT

GESLACHT

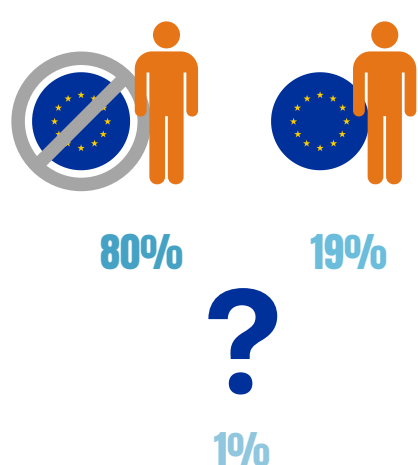

LEEFTIJD

- De mediane leeftijd van de door één of beide ouders begeleide kinderen' is laag, namelijk: 4 jaar.
- Mediane leeftijd van volwassenen en niet-begeleide minderjarigen: tussen 40 en 49 jaar.
- 15.69% van de onderzoekspopulatie (= volwassenen + NBMV) is ≥60 jaar.

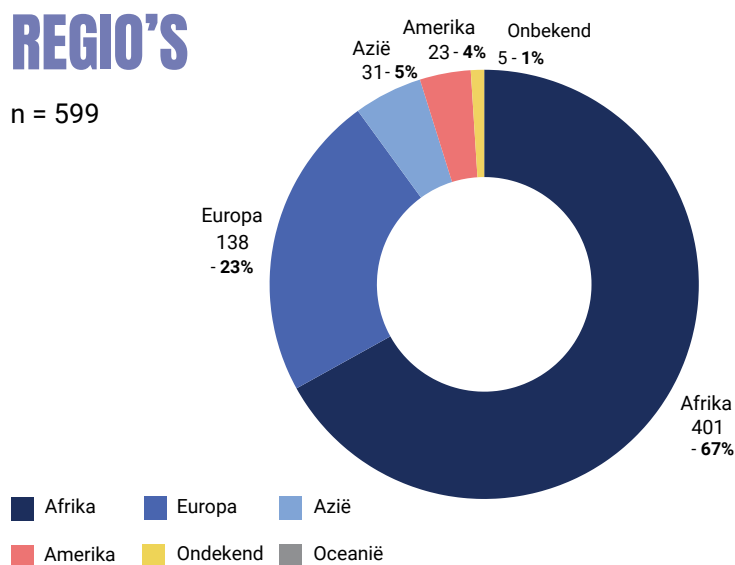
NATIONALITEIT

EU & NIET-EU

REGIO'S

n = 599

LAATSTE VERBLIJFSVERGUNNING

n = 203

39,90 % HAD GEEN VERBLIJFSVERGUNNING ALVORENS EEN PERSOON ZONDER WETTIG VERBLIJF TE WORDEN.

Opgelet:

1. In sommige gevallen krijgen mensen geen tijdelijke verblijfsvergunning wanneer ze een regularisatieprocedure hebben opgestart. Bijvoorbeeld: aanvragers van gezinshereniging in het buitenland, aanvragers van humanitaire regularisatie en aanvragers om erkend te worden als onverwijderbaar.
2. Geen verblijfplaats hebben beperkt de mogelijkheden om een regularisatieprocedure te starten.

17,73 % HAD EEN ORANJE KAART.

Dit betekent dat ze een regularisatieprocedure hebben opgestart, maar het type aanvraag is onbekend. Het kan daarbij gaan om internationale bescherming, gezinshereniging, studies, medische regularisatie, slachtoffer van mensenhandel of mensensmokkel en niet-begeleide minderjarigen.

GEZINSSAMENSTELLING

n = 582
WAARVAN MANNEN n = 380
VROUWEN n = 192

- Mensen die echt samenwonen.
- Kinderen = de eigen minderjarige kinderen van de persoon.
- Alleenstaanden kunnen vergezeld worden door een vriend, een volwassen broer of zus, bij familie of vrienden verblijven of een volwassene zijn in het gezelschap van zijn of haar ouders.

RESULTATEN

Volledige steekproef: **87%** was **alleenstaand zonder kinderen**, **10%** was **alleenstaand en had (een) kind(eren) bij zich** (verhoudingsgewijs meer vrouwen dan mannen), **2%** was **een koppel met 1 of meer kinderen**, **1%** was **een koppel zonder kinderen**.

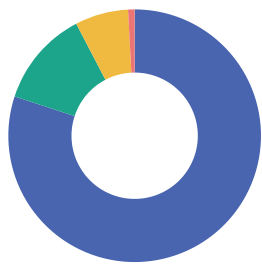
INKOMEN

n = 600
1 PERSOON HAD 2 SOORTEN INKOMEN

80,17 % HAD GEEN INKOMEN, OF DE MAATSCHAPPELIJK WERKER WAS ER NIET VAN OP DE HOOGTE

UITLEG

Mensen zonder wettig verblijf mogen niet werken in België. → Ze hebben geen werk of ze zijn bang om de maatschappelijk werker erover te vertellen. Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat de meerderheid helemaal geen inkomen heeft, aangezien in de meeste situaties een minimum aan inkomen nodig is om te overleven.

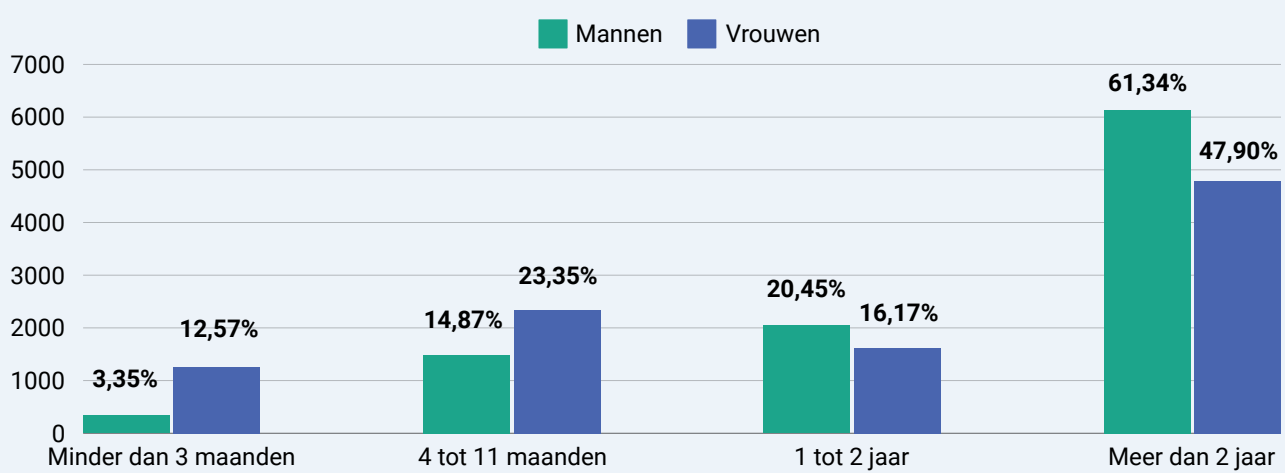
12,33 % HAD EEN INFORMEEL INKOMEN,
6,85 % HAD EEN VERVANGINGSINKOMEN EN
0,83 % HAD EEN ANDER SOORT FORMEEL INKOMEN.

■ Informeel inkomen ■ Vervangingsinkomen ■ Ander formeel inkomen ■ Geen inkomen of inkomen niet gekend door de maatschappelijk werker

SITUATIE VAN DAK- OF THUISLOOSHEID

DUUR VAN DAK- OF THUISLOOSHEID

n = 599

De meeste mensen zonder wettig verblijf in onze steekproef zijn al langer dan 2 jaar dak- of thuisloos.

Vrouwen zijn iets minder vertegenwoordigd in de groepen die 1-2 jaar of langer dan 2 jaar dak- of thuisloos zijn (maar niettemin 64,07% van de vrouwen zonder verblijfsdocumenten).

Mensen met gezondheidsproblemen hebben een veel grotere kans om langer dan twee jaar dak- of thuisloos te zijn dan gezonde mensen.

GEZONDHEID & HULP

ZIEKTEKOSTENVERZEKERING

n = 290

De populatie van de OCMW's is uitgesloten, omdat het OCMW de dringende medische hulp (DMH) toekent.

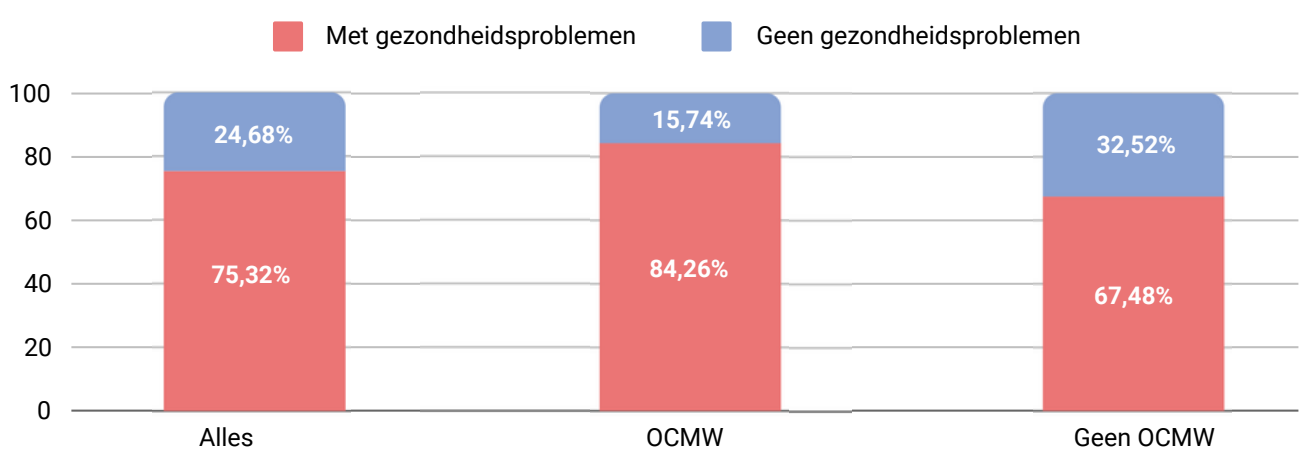
56% VAN DE DOELGROEP VAN DE ANDERE INSTELLINGEN KREEG DMH.

► Aangezien deze instellingen ook vaak proberen om iedereen toegang te bieden tot DMH, is dit cijfer waarschijnlijk echter nog steeds een overschatting ten opzichte van de hele populatie.

PREVALENTIE VAN GEZONDHEIDSPROBLEMEN

n = 461

Deze vraag werd apart onderzocht voor de OCMW's, aangezien zij de DMH toekennen:

67,48% van de personen die geïdentificeerd zijn door andere instellingen dan het OCMW VERTONEN GEZONDHEIDSPROBLEMEN

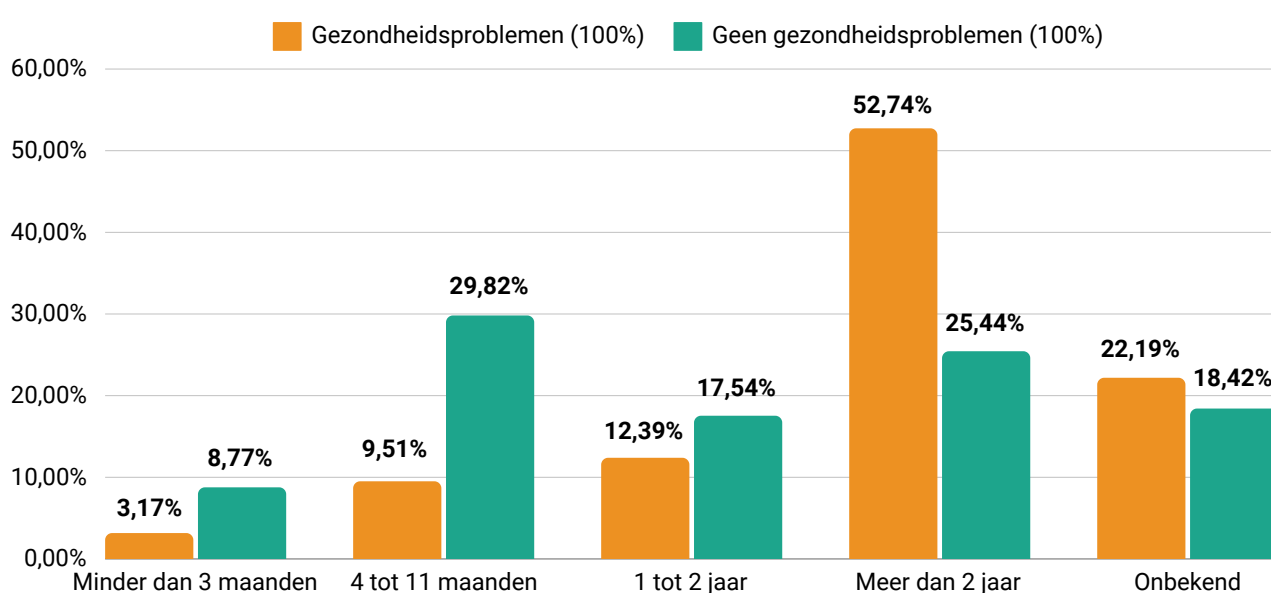
Chronische fysieke gezondheidsproblemen zijn het meest voorkomend, gevolgd door mentale stoornissen.

BEPERKINGEN

De vragenlijsten werden ingevuld door de maatschappelijk werker, niet door een medisch expert. Daarnaast is niet alle medische informatie bekend en is de informatie vaak gebaseerd op aannames.

PERIODE ZONDER STABIELE HUISVESTING

Mensen met gezondheidsproblemen zijn vaker langer dak- of thuisloos dan gezonde mensen.

RECHTSBIJSTAND EN ONDERSTEUNING BIJ VOLTOOIING MIGRATIETRAJECT / TOEKOMSTORIËNTATIE

► De vragenlijst vroeg enkel naar juridische hulp door de OCMW's, maar **het bestuderen van de doelgroep is niet hun missie**.

► Een aantal organisaties bieden sociaal-juridische hulp aan. **Moeilijk om mensen te begeleiden die geen stabiele verblijfplaats hebben.**

► **Vrijwillige terugkeer en informatieprogramma's** van de federale overheid.

► In Brussel zijn een aantal **proefprojecten gestart of staan op het punt gestart te worden** voor mensen met min of meer stabiele huisvesting, met als doel uitgebreide hulp te bieden aan het einde van het migratieproces en bij toekomstige oriëntatie.

► **Masterplan:** Uitbreidingsproject naar andere Brusselse OCMW's + aanbod met huisvesting.

► **Succes hangt af van verschillende factoren:** zoals bereiken en overtuigen, stabiliserende huisvesting en ondersteuning, en externe factoren, bv. efficiënte dossierverwerking en het humanitaire regularisatiebeleid. Waarschijnlijk niet mogelijk om voor iedereen een oplossing te vinden.

3. AANBEVELINGEN / CONCLUSIES

#1 De olifant in de kamer in de strijd tegen dak- en thuisloosheid – namelijk de aanwezigheid van veel mensen zonder wettig verblijf – **op alle betrokken politieke niveaus bespreken**.

#3 Niet aanvaarden dat mensen uit deze doelgroep op straat, in kraakpanden en in noodopvang verblijven.

#2 Erkennen dat de dak- en thuislozensector **onder druk staat**.

#4 De samenstelling van deze groep **voortdurend opvolgen en de maatregelen bijstellen**.

3 DERDE DOELSTELLING: AANBEVELINGEN VOOR HET VERBETEREN VAN DE DAK- EN THUISLOZENTELLING:

- **Leeftijd:** Beperk de leeftijdsgroep tot 17 jaar om het aantal niet-begeleide minderjarigen te kunnen bepalen.
- **Laatste type verblijfsvergunning:** Vraag in plaats hiervan of er een regularisatieprocedure werd opgestart, en zo ja, welke.
- **Inkomen:** Maak het onmogelijk om beide opties te selecteren: 'geen inkomen' en 'onbekend'. + Geef in de vragenlijst duidelijk aan of 'informeel inkomen' ook geldt omvat dat niet in de buurt komt van een minimumloon, zoals bedelen, of interimwerk dat niet langer dan een paar dagen duurt.
- **Rechtsbijstand:** Neem alle vormen van rechtsbijstand op in deze vraag.

VOLGENDE STAPPEN

Er moet **een kwalitatieve studie** gedaan worden om beter te begrijpen waarom mensen ervoor kiezen om naar België te komen en er te blijven ondanks het feit dat ze geen verblijfsdocumenten hebben en dak- of thuisloos zijn.

